

# Pictures at an exhibition: Beelden van veiligheid in een leefbaarheidsanalyse

**ELS VERHASSELT**

STAD GENT, BEDRIJFSVOERING  
DATA EN INFORMATIE

**PETER COLLE**

STAD GENT, SAMENLEVEN EN WELZIJN

**HANS HOFMAN**

POLITIEZONE GENT, STAFDIENST  
BELEIDSONDERSTEUNING

DEELPUBLICATIE VAN:



De Leefbaarheidsmonitor "Gent gezien door Gentenaars" wordt opgemaakt omdat de Stad Gent graag opvolgt hoe de leefbaarheid in de stad wordt gepercipieerd.

Dit gebeurt aan de hand van een bevraging bij Gentse inwoners van 10 tot en met 79 jaar en dit reeds in 4 edities (2003, 2006, 2010, 2014). Het resultaat is, naast vier rapporten, een databestand met alle gegevens uit de 4 edities. Dit bestand is ter beschikking gesteld aan stadsdiensten, externe onderzoekers en partners met de vraag om de ervaringen uit hun werkveld mee te nemen en het naast de resultaten van de Leefbaarheidsmonitor te leggen. Het resultaat van deze confrontatie heeft aanleiding gegeven tot deze reeks van artikelen, waarvan het artikel hieronder deel uitmaakt.

## Inleiding

Vandaag lijken op lokaal vlak veiligheid en leefbaarheid soms gewoon synoniemen - zeker als het over onveiligheidsgevoelens of overlastsituaties gaat.<sup>1</sup> Deze gelijkstelling is van recente datum en een effect van een meer gecoördineerde, geïntegreerde of integrale aanpak van onveiligheid, overlast en criminaliteit op lokaal vlak.<sup>2</sup> Gelukkig bracht het integraal denken en handelen in het veiligheidsdomein eveneens het groeiend besef van de wederzijdse afhankelijkheid tussen veiligheid en de verschillende facetten van leefbaarheid zoals een stevig dak boven je hoofd, een aangename woonomgeving, een goed nabuurschap, een eerlijk gevoel van kansen op werk en

vriendschap.<sup>3</sup> De aanwezigheid van vragen over het veiligheidsgevoel en slachtofferschap in de Leefbaarheidsmonitor van de Stad Gent of in de Vlaamse Stadsmonitor versterken dit besef.

Tezelfdertijd voedt dit wel de spanning tussen het behoud van de eigenheid van veiligheid en haar actoren en het opgaan ('oplossen') van veiligheidsthema's in netwerken van vele actoren binnen het bredere domein van leefbaarheid.<sup>4</sup> In elke fase van een lokaal integraal veiligheidsbeleid komt dit gegeven naar boven.

1 [WWW.VVSG.BE/VEILIGHEID/GEMEENTELIJKVEILIGHEIDSBELEID](http://WWW.VVSG.BE/VEILIGHEID/GEMEENTELIJKVEILIGHEIDSBELEID). BAUWENS, T. (2011), INTEGRAAL VEILIGHEIDSBELEID TUSSEN PRAGMATISME EN IDEALISME. BRUSSEL: VUBPRESS, 111-112.

2 BRUGGEMAN, W. (2007), EDITORIAAL: CAHIERS INTEGRALE VEILIGHEID: MEER DAN GEWENST (IN) CAHIER INTEGRALE VEILIGHEID 1: REGIE. BRUSSEL: POLITIEIA, 12.

3 BAUWENS, T. (2011), INTEGRAAL VEILIGHEIDSBELEID TUSSEN PRAGMATISME EN IDEALISME. BRUSSEL: VUBPRESS, 19-27; HARDYNS, W. EN L. PAUWELS (2014), DE RELATIE TUSSEN ECONOMISCHE ACHTERGESTELDHEID EN ONVEILIGHEIDSGEVOELING: EEN GENTSE BUURTANALYSE (IN) CRIMINOLOGISCHE ONTWIKKELINGEN III: VAN (VICTIM)SURVEY TOT PENITENTIARE STATISTIEK. PANOPTICON, LIBRI 9. ANTWERPEN: MAKLU, 51-75.

4 YOUNG, J. (1997), LEFT REALIST CRIMINOLOGY: RADICAL IN ITS ANALYSIS, REALIST IN ITS POLICY (IN) THE OXFORD HANDBOOK OF CRIMINOLOGY, SECOND EDITION. MAGUIRE M., MORGAN R. & R. REINER (EDS.), OXFORD: CLARENDON PRESS, 473EV; 489-490.



Deze bijdrage gaat met dit spanningsveld aan de slag in de analysefase van een lokaal integraal veiligheidsbeleid. Zowel de opmaak van een meerjarenbeleidsplan als de voorbereiding van een specifieke beleidsactie vragen om een degelijke omgevingsanalyse. Traditioneel beperkte die analyse binnen het veiligheidsdomein zich tot de eigen beelden van veiligheid zoals statistieken van politie, justitie, of slachtofferschap.<sup>5</sup> Integraal veiligheidsbeleid daagt echter uit om (afhankelijkheids)relaties te ver-beelden tussen de eigen beelden van veiligheid en de andere beelden van leefbaarheid.

In twee stappen ('sporen') wil deze bijdrage werk maken van die uitdaging. Daarbij wordt vertrokken van de waardevolle gegevens uit enkele jaren Leefbaarheidsmonitor.

Naar analogie van de Socratische wijsheid 'Ken uzelf', volgt **het eerste spoor** de sterktes en zwaktes van de eigen beelden binnen het veiligheidsdomein. In het bijzonder zoekt het eerste spoor uit of beelden op basis van lokale politieregistraties en beelden op basis van lokale slachtofferbevragingen elkaar kunnen vinden.

**Het tweede spoor** bouwt verder op de inzichten uit het eerste spoor. Bewust van de sterktes en zwaktes van lokaal beschikbare veiligheidsbeelden, worden deze beelden geïntegreerd in een bredere mozaïek van leefbaarheidsbeelden (of dimensies van leefbaarheid). En dit met behoud van de eigenheid van het veiligheidsdomein, door deze mozaïek (inclusief veiligheid) op te maken voor een veiligheids- of politieel relevante geografische schaal: de 6 hoofdcommissariaten van Politiezone Gent.

Blijken dit doodlopende sporen? Of tonen zij nieuwe wegen in de omgevingsanalyses voor veiligheidsbeleid en stedelijk beleid? Het blijft immers 'painting by numbers'<sup>6</sup> en cijfers zijn steeds het resultaat van vooraf gemaakte keuzes: wat gaat men meten en hoe? Andere vragen leveren andere cijfers op en dus andere beleidslijnen, die berusten op andere visies op mens en maatschappij.<sup>7</sup>

## Het eerste spoor: criminaliteitsstatistiek en slachtofferbeelden

### De veiligheidsbeelden in een lokaal integraal veiligheidsbeleid.

In de dynamiek van een lokaal integraal veiligheidsbeleid worden veiligheidsbeelden concreet vorm gegeven door gebruik te maken van (1) criminaliteitsstatistiek, (2) traditionele slachtofferenquêtes - die zelf bedoeld waren om de geregistreerde criminaliteit te verrijken - en (3) bevolkingsbevragingen die peilen naar ervaren onveiligheid en onveiligheidsgevoelens, mijddgedrag en preventieve strategieën, en diverse aspecten van de relatie met en het vertrouwen in de politie.<sup>8</sup>

Het Belgische voorbeeld voor een dergelijke meer subjectieve benadering is de Veiligheidsmonitor. De Veiligheidsmonitor is een grootschalige telefonische bevolkingsenquête omtrent de veiligheid van de burgers en het functioneren van de politiediensten. Het doel van dit instrument is te beschikken over resultaten op federaal niveau en op het niveau van een aantal gemeenten en politiezones, die onder meer gebruikt kunnen worden als instrument voor de voorbereiding en evaluatie van het veiligheids- en politiebeleid. De Veiligheidsmonitor is een initiatief van de federale politie waarbij het lokale niveau financieel kan bijdragen in ruil voor een verhoging van het aantal voor dit niveau relevante enquêtes. Zo was er een Veiligheidsmonitor in 1997, 1998, 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008-2009.<sup>9</sup>

Het gebruik van de Veiligheidsmonitor liet toe om het politieel beleid te heroriënteren weg van de 'objectieve' criminaliteitsstatistiek naar een meer klantgericht inspelen op de 'subjectieve' beleving van veiligheid en de verwachtingen naar politie toe van de bevolking. Een integraal en geïntegreerd veiligheidsbeleid werd hierdoor mogelijk: partnerschappen en ketendenken, (bestuurlijk) managen van veiligheid, aandacht voor (buurt)overlast en preventie ... kregen de bovenhand op een traditionele politieel en justitiële aanpak.

<sup>5</sup> VAN KERCKVOORDE, J. (1995). EEN MAAT VOOR HET KWAAD? OVER DE METING VAN CRIMINALITEIT MET BEHULP VAN OFFICIËLE STATISTIEKEN EN DOOR MIDDEL VAN ENQUÊTES. LEUVEN: UNIVERSITAIRE PERS.

<sup>6</sup> MAGUIRE, M. (1997) CRIME STATISTICS, PATTERNS, AND TRENDS: CHANGING PERCEPTIONS AND THEIR IMPLICATIONS (IN) THE OXFORD HANDBOOK OF CRIMINOLOGY. SECOND EDITION. MAGUIRE M., MORGAN R. & R. REINER (EDS.), OXFORD: CLARENDON PRESS, 139-141.

<sup>7</sup> VERHAEGHE, P. (2015). AUTORITEIT. AMSTERDAM: DE BEZIGE BIJ, 90-91.

<sup>8</sup> GOETHALS J., PONSAERS P., BEYENS K., PAUWELS L., DEVROE E. (2002), CRIMINOLOGISCH ONDERZOEK IN BELGIË (IN) CRIMINOLOGIE IN ACTIE. BRUSSEL: POLITEIA, 137-187.

<sup>9</sup> HANDBOEK VEILIGHEIDSMONITOR 2009.

Door de aanslepende discussie over het al dan niet opnieuw inrichten van een Veiligheidsmonitor op grond van besparingsoverwegingen moet de vraag gesteld worden of er andere tools in aanmerking komen om de plaats van de Veiligheidsmonitor in te nemen en wat hiervan de mogelijks positieve gevolgen zijn op de manier waarop naar veiligheid wordt gekeken en welk beleid hieraan gekoppeld kan worden.

In hetgeen volgt wordt deze oefening gedaan voor de Gentse 'Leefbaarheidsmonitor'<sup>10</sup>, een Gentse bevolkingsbevraging naar zeer diverse aspecten van stedelijkheid<sup>11</sup> met evenwel ook een aantal vragen in het domein van veiligheid, criminaliteit en slachtofferschap, en die met publicaties in 2003, 2006, 2010 en 2014, toch een zekere traditie heeft opgebouwd.

In een eerste spoor wordt nagegaan of er een zinvolle relatie kan worden gevonden tussen de meer 'objectieve' vaststellingen met betrekking tot de door politie geregistreerde feiten en de doorheen de enquête van de LBHM meldingen van ervaren slachtofferschap. Dit om na te gaan welke slachtofferinformatie de LBHM kan geven die mogelijks naast de traditionele criminaliteitsstatistiek geplaatst zou kunnen worden en of de beelden uit beide benaderingen mogelijkerwijze samenhang vertonen.

Het samenbrengen van de feitenstatistiek bij de Politiezone Gent en de slachtoffergegevens voortkomend uit de Gentse Leefbaarheidsmonitor stelt in eerste instantie de vraag naar **de mate waarin 'subjectieve' slachtoffermeldingen (via de LBHM) overeenstemmen met 'objectieve' registraties zoals vervat in de politionele feitenstatistiek.** Komen beide tools tot een eenduidig beeld?

Deze vraag is relevant omdat veel beleidsmensen bij beleidsontwikkeling inzake veiligheid al te snel teruggrijpen naar cijfers met betrekking tot door de politie geregistreerde feiten en cijfers met betrekking tot gerapporteerd slachtofferschap, alsof beide, weliswaar verkregen aan de hand van een andere benadering, finaal toch een zelfde realiteit zouden blootleggen.

## De veiligheidsbeelden in een eigen Gentse productie.

In de LBHM wordt in het luik 'veiligheid', naast algemene vragen over veiligheidsgevoel<sup>12</sup> en mijddedrag<sup>13</sup>, ook gepeild naar het voorkomen van verschillende types criminaliteit in de buurt<sup>14</sup> en naar de relatie met de politie<sup>15</sup>. Op basis van de antwoorden van de respondenten is de LBHM dan ook in staat een beeld vormen van het voorkomen van 'slachtofferschap' voor een aantal specifieke delicttypes.

Vanuit de gebruikte categorisatie van types criminaliteit in de vragenlijst van de LBHM kan worden vertrokken om vergelijkbare entiteiten te vinden binnen de categorisatie van de politionele statistiek. Gezien beide tools een andere taal spreken, is het wel nodig om voorafgaandelijk een aantal methodologische problemen te beslechten om zo de vergelijkbaarheid van de uitspraken maximaal te optimaliseren. Enkel onder deze voorwaarde kan er een zinvolle uitspraak gedaan worden over de onderzoeksvraag van spoor 1.

De onderstaande tabel toont voor elk fenomeen uit de vragenlijst van de LBHM de parallelle politionele registratie in ISLP<sup>16</sup> (fenomeenstatistiek 'topics') in benaming, in aantal processen-verbaal voor het jaar 2012<sup>17</sup>, in aanwezigheid van cijfermateriaal over de jaren heen (2001, 2004, 2008, 2012), met een duidelijke (beargumenteerde) ja/nee of een vergelijking zinvol is.

- 
- 12 DE LBHM VRAAGT NAAR DE 'MATE WAARIN MEN ZICH VEILIG VOELT IN DE STAD/DE BUURT'.  
 13 DE LBHM VRAAGT NAAR DE 'MATE WAARIN MEN BEPAALDE PLAATSEN MIJDT IN DE STAD/DE BUURT'.  
 14 DE LBHM REFEREERT IN HET SLACHTOFFERLUIK NAAR DRIE TYPE VRAGEN: (1) KOMT HET VOOR? (2) ERVAAR JE HET ALS EEN PROBLEEM? (3) BEN JE/JOUW GEZIN SLACHTOFFER GEWEEST? DE VOLGENDE TYPES CRIMINALITEIT WORDEN AAN DE RESPONDENTEN VOORGELEGD: AUTODIEFSTAL OF INBRAAK IN DE AUTO, FIETSDIEFSTAL, INBRAAK IN HUIS, BELEDIGINGEN, PESTERIJEN, RACISME, ZAKKENROLLERS, BESCHADIGINGEN, DRUGS, LICHAAMELIJK/FYSIEK GEWELD, ONAANGEPASTE SNELHEID IN HET VERKEER, FOUT OF DUBBEL PARKEREN, ANDERE VERKEERSMISDRIJVEN, BEKLADDE MUREN EN/OF GEBOUWEN, OVERLAST VAN GROEPEN JONGEREN, VERNIELING VAN VUILNISBAKKEN, BUS- OF TRAMHOKJES, 'ANDERE? WELKE?'.  
 15 DE LBHM VRAAGT NAAR DE MATE WAARIN MEN AL DAN NIET AKKOORD GAAT MET DE UITSPRAAK 'INDIEN ER ZICH VORMEN VAN CRIMINALITEIT VOORDOEN IN MIJN BUURT, WORDT ER IETS AAN GEDAAN' EN 'DE POLITIE HOUDT EEN OOGJE IN HET ZEIL IN MIJN BUURT'.  
 16 ISLP STAAT VOOR 'INTEGRATED SYSTEM FOR LOCAL POLICE', EEN INFORMATICA-SYSTEEM DAT IN ALLE LOKALE POLITIEZONES WORDT AANGEWEND, ONDER MEER VOOR DE REGISTRATIE VAN DE PROCESSEN-VERBAAL. IN ISLP WORDT GEREGEREESTREED OM VANDAARUIT AAN DE HAND VAN ZGN. 'TOPICS' DE LOKALE FENOMEENSTATISTIEK VOOR POLITIEZONE GENT OP TE BOUWEN. DE GEPRERESENTEERDE CIJFERS ZIJN TELKENS DE EERSTE TELLING VAN DE FEITEN PER JAAR WAARBIJ DE PLEEGPLAATS GENT IS EN DE DATUM VAN DE FEITEN IN HET BETROKKEN JAAR VALT.  
 17 DE PUBLICATIE 'LEEFBAARHEIDSMONITOR 2014' BASEERT ZICH OP VELDWERK UIT HET VOORJAAR 2013. DE DICTST DAARBIJ AANSLUITENDE POLITIONELE FENOMEENSTATISTIEKEN ISLP-TOPICS ZIJN DEZE VAN 2012. EEN ZELFDE REDENERING WORDT GEVOLGD VOOR DE PUBLICATIEJAREN 2010, 2006, 2003, ZIE OOK IN DE VOLGENDE TABEL.

10 DE LEEFBAARHEIDSMONITOR WORDT VERDER IN DE TEKST AFGEKORT ALS 'LBHM'.

11 DE LBHM BELICHT DE VISIE VAN DE GENTENAAR (VAN 10 TOT 79 JAAR) IN DE VOLGENDE GROTE DOMINEIN VAN STEDELIJKHEID: 'DE KWALITEIT VAN HET EIGEN LEVEN', 'DE VERHUISMOTIEVEN EN WOONVOORKEUREN', 'DE WONING', 'DE KWALITEIT VAN DE WOONOMGEVING', 'DE HINDER', 'DE MATE VAN BUURTBINDING', 'DE BUURTVOORZIENINGEN', 'DE VEILIGHEID', 'DE SOCIALE RELATIES', 'DE MENINGEN OVER DE STAD GENT IN HET ALGEMEEN EN SPECIEF MET BETREKKING TOT HET BELEID', EN FINAAL 'DE LEEFBAARHEID(SINDEX)'.

**TABEL**

CATEGORIEËN IN POLITIONELE REGISTRATIES GELINKT AAN ANTWOORDCATEGORIEËN IN DE LEEFBAARHEIDSMONITOR, REFERENTIEJAAR 2012, TOETS VAN VERGELIJKBAARHEID, GENT.

Items LBHM	Topics ISLP	Historiek/ vergelijkbaarheid	# pv (2012)
<b>Autodiefstal Inbraak in de auto</b>	Autodiefstal, Diefstal uit auto, overige voertuigen, niet-gespecificeerde voertuigen	Ja (1)	2.203
<b>Fietsdiefstal</b>	Fietsdiefstal	Ja (2)	2.230
<b>Inbraak in huis</b>	Inbraken zonder geweld	Ja (3)	2.299
<b>Zakkenrollers</b>	Zakkenrollerij	Ja (4)	1.078
<b>Beschadigingen</b>	Vandalisme gebouwen / voertuigen	Ja (5)	2.673
<b>Drugs</b>	Drugs	Ja (6) / deels inspanningsgebonden	1.834
<b>Lichamelijk/fysiek geweld of bedreigingen met lichamelijk geweld</b>	Geweld / bedreiging	Ja (7)	4.274
<b>Fout of dubbel parkeren*</b>	Verkeersinbreuken stilstaan en parkeren	Ja / deels inspanningsgebonden	38.074
<b>Beledigingen</b>	Beledigingen	Niet vergelijkbaar omwille van het laag aantal pv's	173
<b>Bekladde muren en/of gebouwen</b>	Graffiti	Niet vergelijkbaar omwille van het laag aantal pv's	163
<b>Racisme</b>	Racisme, xenofobie, discriminatie, negationisme, revisionisme, homofobie	Niet vergelijkbaar omwille van het laag aantal pv's	20
<b>Vernieling vuilnisbakjes, bus- en tramhokjes, ...*</b>	(vraagt verder manueel onderzoek op tekstvelden in topics)	Niet vergelijkbaar omwille van het laag aantal pv's	
<b>Onaangepaste snelheid in het verkeer*</b>	Vaststellingen bemande camera	Camera-gebonden / inspanningsgebonden	34.345
	Vaststellingen onbemande camera	Camera-gebonden / inspanningsgebonden	41.008
<b>Pesterijen</b>	(niet strafbaar) /Afpersing	Geen vergelijkbare grond	207
<b>Andere verkeersmisdriven*</b>	(te vaag) / verkeersagressie	Geen vergelijkbare grond	64
<b>Overlast van groepen jongeren*</b>	(niet geregistreerd onder deze vorm) - Ook GAS !	Geen vergelijkbare grond	

(\*) = OMSCHRIJVING ENKEL VOORZIEN IN LBHM 2014.

Op basis van deze tabel en de beperkingen voor bepaalde fenomenen die erin worden weergegeven, kunnen er 7 fenomenen worden gededd die mogelijks voor de gewenste vergelijking in aanmerking komen. Een oefening waarbij dan voor deze specifieke fenomenen de data uit beide bronnen zo relevant mogelijk zowel naast elkaar als in tijdsperspectief worden geplaatst.

Voor een dergelijke vergelijking is aandacht voor de telregels belangrijk. In de LBHM worden er immers percentages 'huishoudens met slachtofferschap'

gerapporteerd, of concreter, de mate waarin men zelf of iemand van het gezin in de buurt slachtoffer is geweest van bepaalde feiten op 100. Voor de politionele registraties is een dergelijke telwijze minder evident. In de tabel worden voor deze bron de aantallen feiten van een bepaald jaar afgezet ten opzichte van het totaal aantal Gentse huishoudens van dit jaar op 100. Via een omweg kan er ook hier dus - in functie van de gewenste vergelijking - sprake zijn van percentages 'huishoudens met slachtofferschap'.

Onderstaande tabel toont de resultaten van deze oefening.<sup>18</sup>

**TABEL**

POLITIONELE REGISTRATIES GELINKT AAN GERAPPORTEERDE BELEVING UIT DE LEEFBAARHEIDSMONITOR, EVOLUTIE 2001, 2004, 2008, 2012, GENT.

		2001 <sup>19</sup>	2004	2008	2012
<b>(1) autodiefstal</b>	LBHM	15,7*	16,9	19,8	21,3*
	Registratie		1,7	1,5	1,9
<b>(2) fietsdiefstal</b>	LBHM	23,9*	29,5*	33,4	39,5*
	Registratie		1,4	1,8	1,9
<b>(3) inbraak in huis</b>	LBHM	11,9*	12,4*	17,7	25,4*
	Registratie		0,9	1,0	2,0
<b>(4) zakkenrollers</b>	LBHM	4,9*	5,1*	8,2	9,4*
	Registratie		0,6	0,6	0,9
<b>(5) vandalisme</b>	LBHM	27,2*	29,9	36,7*	33,0
	Registratie		3,0	3,0	2,3
<b>(6) drugs</b>	LBHM	2,7*	3,0*	6,5	8,5*
	Registratie		0,7	0,9	1,6
<b>(7) geweld/bedreiging</b>	LBHM	7,9*	7,8	12,4*	11,5
	Registratie		4,8	4,8	3,7

(\*) = 'IS STATISTISCH SIGNIFICANT HOGER/LAGER'

Een blik op de tabel volstaat om vast te stellen dat zowel naar grootorde als naar ontwikkeling er geen overeenstemming kan worden gevonden tussen beide data-reeksen. Ondanks de methodologische oefening om beide benaderingen zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen om een eventuele vergelijking toe te laten, tonen beide benaderingen heel weinig raakvlakken. **In tegenstelling tot de gangbare mening moeten 'geregistreeerde feiten' en 'ervaren slachtofferschap' dus bekeken worden als 'realiteiten' die onafhankelijk zijn van elkaar.**<sup>20</sup>

### Analoge beelden, verschillende realiteiten

Het inzicht om de veiligheidsbeelden op basis van 'geregistreeerde feiten' en 'ervaren slachtofferschap' onafhankelijk van elkaar te zien, kan verrassen. Toch maakt een analyse van de productievoorwaarden voor beide soorten resultaten duidelijk dat het beeld dat elk van beide bronnen genereert op zich al noodzakelijkerwijze

beperkt is, waardoor een mogelijke overlapping van beide beelden eerder als toeval beschouwd moet worden.<sup>21</sup>

De specifieke **productievoorwaarden voor de criminaliteitsstatistiek** zijn heel divers en interageren met elkaar.

Het feit dat een bepaalde gebeurtenis gevat wordt in een proces-verbaal is slechts het einde van een complexe beslissingsketen waarbij onderweg diverse actoren om verschillende redenen kunnen besluiten om te opteren voor registratie via politie of niet. Bij aangiftemisdrijven (vb woninginbraak) hangt de registratie hoofdzakelijk af van de wil van het slachtoffer. Bij ambtshalve vast te stellen misdrijven (vb drugs) hangt registratie hoofdzakelijk af van de inspanningen van politie die zelf mogelijks aangestuurd worden door overlastklachten over (vermeend) drugsgebruik of -handel.

Slachtoffers kunnen van oordeel zijn dat het de moeite niet is om aangifte te doen omdat ze opzien tegen de verplaatsing, tegen de papierwinkel, tegen de confrontatie met politie, omdat ze van oordeel zijn dat de schade verwaarloosbaar is, het toch niets zal opleveren, dat ze verlies of schade toch niet vergoed zullen krijgen, dat

<sup>18</sup> VOOR DE KEUZE VAN DE REFERENTIEJAARTALLEN: ZIE VOETNOOT 17.

<sup>19</sup> IN DE PERIODE 2001-2002 LIEP EEN VERNIEUWING VAN DE 'REGISTRATIE'-INFORMATICA (EN PROCEDURES MET ANDERE INDELINGEN EN TELREGELS) MET ALS GEVOLG DAT ISLP-REGISTRATIES VOOR DEZE JAARTALLEN NIET OPGENOMEN WORDEN IN EEN EVOLUTIESCHETS. VANAF 2015 WERD TROUWENS BINNEN PZ GENT DE TOPICS-BENADERING VERLATEN TEN VOORDELE VAN EEN INDELING CONFORM DE FEDERALE CRIMINALITEITSSTATISTIEKEN, DIT TEN GEVOLGE DE KEUZE OVER TE STAPPEN NAAR EEN SEMI-GEAUTOMATISEERDE RAPPORTAGE (VIA HET ORBIT-SOFTWAREPROGRAMMA) EN NA DE EVALUATIE VAN DE BESTAANDE RAPPORTAGE-INSTRUMENTEN, -MODELLEN EN -TABELLEN.

<sup>20</sup> VAN KERCKVOORDE, J. (1995). EEN MAAT VOOR HET KWAAD? OVER DE METING VAN CRIMINALITEIT MET BEHULP VAN OFFICIËLE STATISTIEKEN EN DOOR MIDDEL VAN ENQUÊTES. LEUVEN: UNIVERSITAIRE PERS.

<sup>21</sup> MAGUIRE, M. (1997) CRIME STATISTICS, PATTERNS, AND TRENDS: CHANGING PERCEPTIONS AND THEIR IMPLICATIONS (IN) THE OXFORD HANDBOOK OF CRIMINOLOGY, SECOND EDITION. MAGUIRE M., MORGAN R. & R. REINER (EDS.), OXFORD: CLARENDON PRESS, 135-188. "THEY HELP, ESPECIALLY, TO ILLUSTRATE THE POINT THAT THE CORE OBJECT OF STUDY -'CRIME'- IS, ULTIMATELY, A SOCIAL CONSTRUCT" (MAGUIRE, 1997,141).

ze niet geconfronteerd willen worden met een mogelijke dader, dat ze bang zijn van de dader, dat ze zich schamen of dat het niet duidelijk is wie eigenlijk verantwoordelijk is voor het gebeuren, of dat ze het liever of beter zelf oplossen, of geen vertrouwen hebben in de politie. Politie kan van oordeel zijn dat de feiten waaromtrent iemand zich als slachtoffer meldt, geen - of een ander - misdrijf uitmaken, dat de feiten onvoldoende duidelijk zijn om een registratie te verantwoorden, of dat het komen tot een vergelijk tussen dader en slachtoffer een voldoende afhandeling oplevert ...

Bij bepaalde fenomenen kan de registratie ook samenhangen met de politionele activiteit op zich, waarbij er van een slachtoffer dat aangifte doet geen sprake is. Hoe meer toezicht en controle, hoe meer vaststellingen ... Tevens kunnen bepaalde dynamieken zoals preventiecampagnes er voor zorgen dat slachtoffers gevoeliger worden voor bepaalde feiten en dus eerder aangifte zullen doen. Tenslotte kan gewezen worden op aangiftedynamieken die het gevolg zijn van verplichtingen vervat in verzekeringspolissen of huurovereenkomsten. Zo kan bijvoorbeeld vermoed worden dat een groot deel van de gestolen fietsen eigenlijk verloren huurfietsen zijn ...

Tal van dynamieken zorgen er dus voor dat er geen éénduidige samenhang bestaat tussen gebeurtenissen waarbij mensen geconfronteerd worden met praktijken die mogelijks als slachtofferschap bestempeld zouden kunnen worden en de 'objectieve' registraties ervan bij een bepaalde instantie.

Daarnaast kent **het slachtofferbeeld uit een bevolkingsbevraging als de LBHM specifieke eigen productievoorwaarden** waardoor ook dit beeld van bepaalde praktijken, dat door middel van deze methode geconstrueerd wordt, niet éénduidig is. En hierbij wordt de vertekende werking van het gebruikte bevragsinstrument - de enquête zelf - nog buiten beschouwing gelaten.

Voor de benamingen van de slachtoffercategorieën in de LBHM zijn er geen scherpe juridische afbakeningen gemaakt. De betekenis van elk fenomeen is voor de Gentenaar die de vragenlijst invult niet gebonden aan formele regels. Bij politionele registraties is dat wel zo. Het geheel van de gebruikte items in de LBHM wordt dan ook vanuit het perspectief van het politionele als selectief beschouwd. Bijgevolg, gezien de namen voor de fenomenen uit beide benaderingen over andere realiteiten kunnen spreken, kunnen ze niet zomaar uitgewisseld worden.

Bovendien speelt de eenheid individu/gezin een rol. De LBHM richt de vragenlijst tot 1 individu - maar met een maximum 1 individu per adres - en peilt in sommige vragen naar "jij of jouw gezin" als mogelijk slachtoffer waardoor voor die vragen geen 2.000 Gentenaren maar eerder (en bijvoorbeeld) 4.000 Gentenaren in scope worden gebracht. ISLP-topics refereren uitsluitend naar individuele feiten met één of meerdere slachtoffers, waarbij in de noemer het aantal huishoudens wordt gehanteerd. Op die manier speelt de interpretatie-problematiek ook op het niveau van individuen/huishoudens.

De vraag rond slachtofferschap uit de LBHM kent in de formulering niet de tijdsaanduiding 'tijdens de laatste 12 maanden', waardoor in het totaalplaatje de perceptie van slachtofferschap mogelijks wordt 'overgewaardeerd', omdat mensen slachtofferschap van x aantal jaren geleden nog steeds kunnen meenemen in hun antwoord.

In de politionele registraties gaat het steeds om gebeurtenissen met een gekende pleegplaats, namelijk 'Gent'. Respondenten zullen in de LBHM vermoedelijk niet noodzakelijk enkel naar ervaringen in Gent refereren, ook al wordt er gevraagd naar gebeurtenissen 'in jouw buurt'.

Ook hier zorgen tal van dynamieken er voor dat er geen éénduidige samenhang bestaat tussen gebeurtenissen waarbij mensen geconfronteerd worden met praktijken die mogelijks als slachtofferschap bestempeld zouden kunnen worden en de 'subjectieve' weergave ervan doorheen een enquêtesituatie.



### Waar brengt dit eerste spoor ons nu?

Eerst en vooral dient men te (h)erkennen dat de LBHM wel degelijk in staat is om voor een hele reeks delicten relevante beelden over slachtofferschap binnen een bepaalde geografische omschrijving te produceren die zinnig en verrijkend naast een statistiek met betrekking tot geregistreerde criminaliteit geplaatst kunnen worden. Op dit punt kan de LBHM een gelijkaardige input realiseren als bijvoorbeeld de Veiligheidsmonitor.

Daarnaast maakt, in weerwil van de opinie dat het naast elkaar leggen van de resultaten van criminaliteitsstatistiek en bevolkingsbevraging leidt naar een bevestiging van een eenduidig veiligheidsbeeld, een analyse van de productievoorwaarden voor beide soorten resultaten snel duidelijk dat het beeld dat elk van beide bronnen genereert noodzakelijkerwijze beperkt is en dat raakpunten tussen de twee benaderingen niet evident noch rechtlijnig zullen zijn.

Dit wil evenwel niet zeggen dat het verzamelen van beide soorten data niet zinnig zou kunnen zijn. Data met betrekking tot geregistreerde criminaliteit kunnen bijvoorbeeld relevant gebruikt worden om de politionele werklust in kaart te brengen. Daarnaast kunnen slachtoffergegevens bijvoorbeeld relevant zijn om bepaalde preventieprojecten naar bepaalde groepen slachtoffers te kunnen richten.

Zelfs kan er sprake zijn van een zekere complementariteit tussen beide benaderingen waardoor een veiligheidsbeeld effectief verrijkt kan worden. Elke databron genereert een specifiek venster op een maatschappelijke realiteit. Hieruit kunnen relevante omgevingsindicatoren dienen als context waarin beleid wordt gevoerd.

Zo kunnen geregistreerde niveaus aan criminele feiten verrijkt worden met informatie over de hoogte van de aangiftebereidheid, waardoor bepaalde tendensen beter geduid kunnen worden. Tegelijk kunnen een aantal persoonsvariabelen mee opgenomen worden in mogelijke verklaringen voor vastgestelde criminaliteitsontwikkelingen. Omgekeerd kunnen criminaliteitspatronen in een bepaalde buurt mee als verklaring gebruikt worden voor gemelde overlast of onveiligheid. Beide tools kunnen dus als context gebruikt worden om de waarde van de andere tool te verrijken.

De stap verder is op zoek te gaan naar manieren waarop dit materiaal beleidsvoering relevant kan ondersteunen en richting geven. Spoor 2 denkt mee die richting uit en verrijkt discussie- en beleids(mogelijkheden) door de inbreng van heel wat meer 'stedelijke variabelen' eigen aan de LBHM én de mogelijkheid om

binnen deze stedelijke context relevante uitspraken te doen op geografische deelgebieden. Met andere woorden, het gebruik van de LBHM zal een duidelijk verruimende impact hebben op hetgeen er beleidsmatig met criminaliteit- en slachtoffergegevens enerzijds en met overlast- en onveiligheidsgegevens anderzijds, kan gebeuren.

## Het tweede spoor: met de LBHM van veiligheid naar leefbaarheid in de 6 Gentse hoofdcommissariaten

### Een methodologische aanloop.

In het eerste spoor werd geïllustreerd dat verschillende veiligheidsbeelden verschillende realiteiten verbeelden. Het samenbrengen van deze verschillende beelden binnen een zinvolle context kan evenwel verrijkend zijn voor beleidsplannen en beleidsacties. Immers, cijfers of statistische gegevens moeten niet alleen geïnterpreteerd, maar ook gecontextualiseerd worden om politici, politieverantwoordelijken, parketmagistraten, jeugdrechters en hulpverleners toe te laten beleidsoriëntaties te formuleren.<sup>22</sup>

In dit tweede spoor wordt daartoe, experimenteel, een zinvolle context of beter een relevant decor opgebouwd in drie stappen. Er wordt een podium (playground) gecreëerd, de lichtbakens (lightground) worden erop gezet en een achtergrond (background) wordt geconstrueerd.

De eerste stap is het afbakenen van een geografische schaal, relevant binnen het veiligheidsdomein en haalbaar binnen de Leefbaarheidsmonitor. De keuze valt op de politionele deelomschrijvingen van de stad Gent, namelijk de 6 hoofdcommissariaten van Politiezone Gent. Hiervoor toetsen we de representativiteit binnen de data van de LBHM.

De tweede stap belicht, illustratief, de veiligheidsbeelden uit de LBHM voor de zes hoofdcommissariaten en vergelijkt deze met het globale Gentse beeld.

De derde stap integreert 'veiligheid' in 'leefbaarheid' als één van de zeven dimensies van leefbaarheid binnen de LBHM. Per hoofdcommissariaat levert dit een achtergrond op voor discussie en beleidsontwikkeling vertrekkend van een globale leefbaarheidsindex en scores op verschillende dimensies van leefbaarheid.

<sup>22</sup> HEBBERECHT, P. (2008), CONCLUSIES (IN) DE "NIEUWE" STATISTIEK VAN DE JEUGDPARKETTEN: EEN BELICHTING VAN DE EERSTE ANALYSERESULTATEN VANUIT VERSCHILLENDE INVALSHOEKEN, CHARLOTTE VANNESTE, EEF GOEDSEELS, ISABELLE DETRY (EDITORS), GENT, ACADEMIA PRESS, 2008, 149-153.



## De 6 hoofdcommissariaten in Politiezone Gent

De LBHM is in eerste instantie geconcipieerd om (statistisch) relevante uitspraken te doen over de mening van de Gentenaar en over de mening van de inwoners van de 4 deelgebieden die binnen dit onderzoek de stad uitmaken.<sup>23</sup> Om de LBHM relevant te kunnen gebruiken met een focus op politie en veiligheid, ligt het voor de hand om eerst na te gaan of de data verzameld door de LBHM ook als input zouden kunnen gebruikt worden voor het aanmaken van veiligheidsbeelden op niveau van de 6 Gentse hoofdcommissariaten.<sup>24</sup>

De Leefbaarheidsmonitor is immers een vragenlijst die representatief is voor de Gentse bevolking van 10 tot 79 jaar. Een voldoende grote steekproef, stratificatie vooraf, een degelijke respons en weging achteraf maken de foutenmarges beheersbaar en niet alleen generalisatie voor de Gentse bevolking mogelijk maar laat ook toe om relevante uitspraken op het niveau van de deelgebieden

<sup>23</sup> LBHM HERVERDEELT DE 25 GENTSE WIJKEN OVER DE DEELGEBIEDEN GENT-CENTRUM, GENT-NOORDOOST, GENT-ZUIDWEST EN GENT-CENTRUM(RAND). DE PARALLEL KAN GETROKKEN WORDEN MET GENT-CENTRUM/ KERNSTAD, GENT-CENTRUM(RAND)/ 19E EEUWSE GORDEL, EN GENT-NOORDOOST SAMEN MET GENT-ZUIDWEST / GENT PERIFERIE.

<sup>24</sup> BIJ DE REORGANISATIE VAN DE TOENMALIGE GENTSE GEMEENTEPOLITIE IN 1995 WERD DE POLITIONELE INDELING VAN GENT HERTEKEND NAAR 6 DEELGEBIEDEN: DE 6 'OPERATIONELE COMMISSARIATEN', THANS BESTEMPELD ALS 'HOOFDCOMMISSARIATEN' (ZIE: [HTTP://WWW.LOKALEPOLITIE.BE/5415/COMMISSARIATEN.HTML](http://www.lokalepolitie.be/5415/COMMISSARIATEN.HTML)), HET BETREFFEN GENT-CENTRUM (GC), GENTBRUGGE(-LEDEBERG) (GB), WONDELGEM (WO), NIEUW-GENT (NG), GENT-WEST (GW) EN SINT-AMANDSBERG(-OOSTAKKER) (SA).

te doen. De Leefbaarheidsmonitor realiseert een foutenmarge beneden de 3% voor het niveau van de stad Gent, en beneden de 5% voor de 4 stadsdelen.<sup>25</sup>

Om veiligheidsbeelden op niveau van de 6 hoofdcommissariaten te kunnen produceren, zal het noodzakelijk zijn om de meer dan 2.000 Gentenaars die de LBHM-vragenlijst invulden te herverdelen volgens de gebiedsafbakening van deze 6 hoofdcommissariaten. Om dan per hoofdcommissariaat uitspraken te kunnen doen die geldig zijn voorbij de steekproef en dus te veralgemenen zijn - wat bijvoorbeeld een onderlinge vergelijking tussen de hoofdcommissariaten mogelijk zou maken, moet methodologisch een belangrijke opschortende voorwaarde ingevuld zijn: de foutenmarges voor deze gebiedsindeling mogen niet te groot zijn en dus beheersbaar zijn.

<sup>25</sup> DE FOUTENMARGE IS VOORAL VAN BELANG BIJ DE VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN VAN DE VERSCHILLENDE LEEFBAARHEIDSMONITOREN, TUSSEN STADSDELEN (OF OPERATIONELE COMMISSARIATEN). OP BASIS VAN DE VASTGELEGDE FOUTENMARGE, BEREKENT MEN HET BETROUWBAARHEIDSINTERVAL. PAS WANNEER EEN GEVONDEN VERSCHIL GROTER IS DAN HET BETROUWBAARHEIDSINTERVAL, KAN MEN OVER EEN SIGNIFICANTE EVOLUTIE SPREKEN. ALS EEN VERSCHIL SIGNIFICANT GENOEMD WORDT, WIL DAT ZEGGEN DAT DE KANS DAT DIT VERSCHIL OP BASIS VAN TOEVAL IS GEVONDEN MINDER DAN 5% IS; OF DAT MET 95% ZEKERHEID KAN WORDEN GESTELD DAT DIT VERSCHIL OOK IN DE REALITEIT TE VINDEN IS. MET ANDERE WOORDEN 'SIGNIFICANTE' RESULTATEN GELDEN OOK VOOR GENT EN DE GENTENAREN IN HET ALGEMEEN. 'NIET SIGNIFICANTE' RESULTATEN MOGEN NIET VOOR DE HELE BEVOLKING VAN GENT WORDEN VERALGEMEEND WANT HET GEVONDEN RESULTAAT KAN TOEVAL ZIJN.



**TABEL**

FOUTENMARGES BIJ HET ORDENEN VAN DE SURVEYDATA VAN DE LEEFBAARHEIDSMONITOR NAAR DE NIEUWE GEBIEDSINDELING VAN OPERATIONELE COMMISSARIATEN, 2014, GENT.

Hoofd-commissariaat	Ongewogen N	Foutenmarge	Gewogen N	Foutenmarge	Populatie	Minimum N nodig
Gentbrugge	243	6.29%	313	5.54%	24.828	384
Wondelgem	331	5.39%	342	5.30%	28.919	384
Nieuw-Gent	452	4.61%	371	5.09%	33.543	384
Gent-West	475	4.50%	424	4.76%	37.295	384
Sint-Amandsberg	418	4.79%	445	4.65%	38.405	384
Gent-Centrum	461	4.56%	465	4.54%	42.707	384

Het hanteren van een nieuwe gebiedsindeling vraagt dus het opnieuw berekenen van de foutenmarges. Uit een dergelijke oefening blijkt dat voor de indeling volgens de hoofdcommissariaten de range van de foutenmarge tussen 4.5% tot 5.5% valt. Idealiter wordt er onder de 5% gebleven, maar pragmatisch gesteld is dit niet onoverkomelijk.

Het vaststellen van de foutenmarge op basis van de steekproefgrootte is evenwel maar één kant van het verhaal. Het is immers ook van belang te kijken welke respondenten er juist werden bevraagd, want zelfs indien een voldoende grote groep aan het onderzoek meewerkte, is het altijd mogelijk dat deze groep op een aantal (relevante) karakteristieken afwijkt van de populatie, waardoor het geheel niet representatief is voor de inwoners van de respectievelijke zone.

Om uitsluitel te geven over dit probleem maakte MAS<sup>26</sup> een analyse van de data voor de (beschikbare) parameters nationaliteit (Belg/ECM/Niet-Belg), leeftijd en geslacht. Er wordt vastgesteld dat er voor een aantal subgroepen significante verschillen te vinden zijn tussen de (gewogen) steekproef en de populatie op het niveau van de hoofdcommissariaten én dat er voor een aantal subgroepen geen significantietest kan uitgevoerd worden omdat er in sommige groepen geen respondenten zijn. Bijgevolg kan het gebruik van de data van de LBHM (gewogen naar stadsdeel, nationaliteit en leeftijd) op het niveau van de hoofdcommissariaten tot foutieve conclusies leiden.

Een bijkomende benadering zou eruit kunnen bestaan wegingscoëfficiënten te berekenen op het niveau van de hoofdcommissariaten (net zoals dit in de edities van de LBHM is gebeurd op het niveau van de stadsdelen), met

dezelfde parameters, maar mogelijkerwijze (bij aanwezigheid van nul-cellen) in een andere constellatie van categorieën. Deze weging is praktisch haalbaar, maar vraagt voorafgaandelijk een denkoefening met enig overleg van methodologen. In het kader van deze nota werd een dergelijke oefening nog niet gedaan.

De conclusie van deze methodologische aanloop is dan ook dat de data uit de LHBM bruikbaar zijn op het niveau van de 6 hoofdcommissariaten, mits het berekenen van wegingscoëfficiënten per zone om representativiteit te verhogen. Idealiter worden in een volgende editie van de LBHM hogere quota voor deze politionele deelgebieden toegepast, zodat er, gegeven de vooraf gemaakte keuze aan parameters en categorieën (voor stratificatie van de steekproef/ weging achteraf), geen nul-cellen meer zijn.

Om rekening houdend met de vermelde methodologische restricties toch een aantal resultaten van LHBO op het vlak van veiligheid en veiligheidsbeleving te tonen, werd ervoor geopteerd om in het kader van dit artikel verder aan de slag te gaan met ongewogen data.

De foutenmarges voor uitspraken met betrekking tot de 6 politionele deelgebieden zoals weergegeven in de vorige tabel, moeten daarbij aangevuld worden met de specifieke beperkingen eigen aan de steekproefsamenstelling per deelgebied. De hierna gepresenteerde resultaten zijn aldus correct en waar voor de bevroegden uit elk hoofdcommissariaat, maar moeten in functie van de interpretatie en generalisatie van de steekproefresultaten gekoppeld worden aan specifieke achtergrondinformatie per deelgebied. Hiertoe wordt per hoofdcommissariaat een vergelijking gemaakt (op een aantal kenmerken) tussen de reële bevolking en de bevolking in de steekproef.

<sup>26</sup> M.A.S., MARKET ANALYSIS & SYNTHESIS IS SINDS HET EIND VAN DE JAREN '80 BEKEND VOOR ZIJN GESPECIALISEERDE MARKTSTUDIES VOOR BEDRIJVEN, OVERHEID, LOKALE BESTUREN EN DIVERSE ORGANISATIES. M.A.S. WAS OPDRACHTHOUDER VOOR DE LBHM EDITIE 2010 EN TEVENS OPDRACHTHOUDER VOOR METHODOLOGISCHE VRAAGSTUKKEN ROND DE LBHM ALS INSTRUMENT.

Bij de resultaten moet steeds worden genuanceerd dat volgende groepen zijn ondervertegenwoordigd:

- 10-17 jarigen met niet-Belgische nationaliteit.
- Voor Sint-Amandsberg de 18-24 jarigen met niet-Belgische nationaliteit en de 65-79 jarigen met niet-Belgische nationaliteit.
- Voor Nieuw-Gent de 50-64 en 65-79 jarigen met niet-Belgische nationaliteit.
- Voor Wondelgem de 50-64 jarigen met niet-Belgische nationaliteit.
- Voor Gentbrugge, Gent-West en Nieuw-Gent de 65-79 jarigen van buitenlandse origine (uitgezonderd EU 15).

Volgende groepen zijn oververtegenwoordigd

- Voor Gentbrugge 35-49 jarigen met niet-Belgische nationaliteit.
- Voor Wondelgem de 10-47 jarigen en de 65-79 jarigen van buitenlandse origine (uitgezonderd EU-15).
- Voor Nieuw-Gent de 50-64 jarige etnisch-culturele minderheden (uitgezonderd EU-15).

### Een licht op de veiligheidsbeelden per hoofdcommissariaat

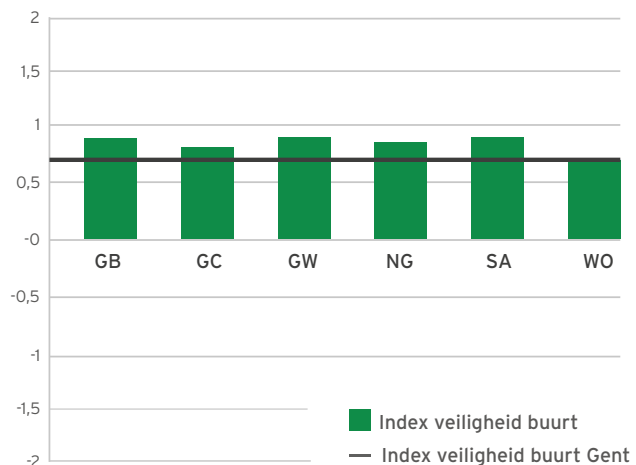
Om te kunnen focussen op de specifieke veiligheidsbeelden die door middel van de LHBM voor elk van de hoofdcommissariaten gegenereerd worden, moet de methodologische beperking steeds in het achterhoofd worden gehouden. Bij het vergelijken van de verschillende hoofdcommissariaten op basis van dit materiaal worden de ruwe en ongewogen data gebruikt. Dit brengt ook mee dat de significantie van eventuele verschillen tussen hoofdcommissariaten niet wordt gemeten. Met andere woorden, de verschillen in resultaten tussen de politionele deelgebieden kunnen te wijten zijn aan toeval. Wees hiervoor bedacht, voornamelijk gezien de soms heel kleine resultatenverschillen tussen deelgebieden. Hierdoor wordt het overzicht van de veiligheidsbeelden die in het kader van dit artikel worden gepresenteerd eerder illustratief naar de mogelijkheden van de LBHM en minder inhoudelijk gefocust op de resultaten.

### Index Veiligheid

In de LBHM wordt 'Veiligheid' in eerste instantie voorgesteld als een index, een totaalscore geconstrueerd op basis van de gevonden antwoorden op de vraag 'voel je je veilig in jouw buurt?'.<sup>27</sup> De antwoordmogelijkheden op deze vraag werden voor de berekening van de 'index veiligheid' als volgt gecodeerd: ja altijd (+2), ja meestal (+1), meestal wel, soms niet (-1), neen, meestal niet (-2) en neen, nooit (-2).

De dimensie veiligheid behaalt een index van 0,77 voor Gent in totaliteit. De antwoorden uit de deelgebieden tonen al een genuanceerder beeld.

VOEL JE JE VEILIG IN DE BUURT?  
GENT, 2014



In bovenstaande grafiek staat de score 1 voor 'ja, meestal wel', een score van 0 staat voor 'soms, wel, soms niet'. Grote verschillen tussen de gebieden zijn er niet. In SA en GW voelen de Gentenaars uit de steekproef zich iets veiliger; in WO iets minder.

<sup>27</sup> IN DE EDITIE 2014 VAN DE LEEFBAARHEIDSMONITOR WERD EEN POGING GEDAAN OM DEZE DIMENSIE UIT TE BREIDEN MET MEERDERE ITEMS OF STELLINGEN. DE DAARTOE UITGEVOERDE BETROUWBAARHEIDSANALYSE DEED DE ONDERZOEKERS EVENWEL BESLUITEN OM DIT (VOORALSNOG ?) NIET TE DOEN.

Onder deze 'veiligheidsindex' toont de LBHM een aantal veiligheidsbeelden die geconstrueerd worden aan de hand van de antwoorden op vragen in een aantal deeldomeinen:

- het subjectieve (on)veiligheidsgevoel (het item dat ook als basis dient voor de index)
- het mijddgedrag
- de perceptie met betrekking tot een aantal criminaliteitsvormen en vormen van hinder die in de buurt voorkomen en die mogelijks als een probleem worden beschouwd
- de perceptie van de aanpak van criminaliteit in de buurt

In deze deeldomeinen wordt er voor de beeldvorming niet gewerkt met een totaalscore voor een bepaalde geografische omschrijving, maar wel met een procentueel overzicht van de gevonden antwoordcategorieën.

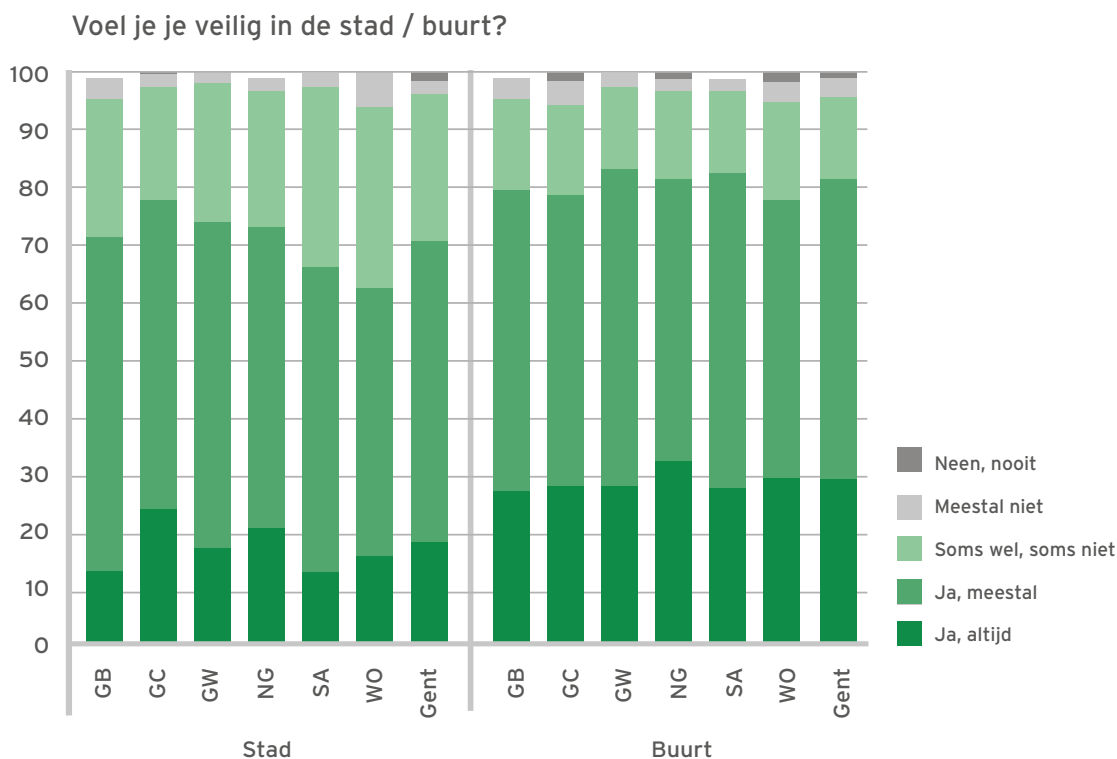
Onderstaande grafiek toont aan dat 17% van de respondenten zich 'altijd' veilig voelt in de **stad** Gent. De helft (52%) voelt zich 'meestal' veilig in Gent. 26% voelt zich 'soms wel, soms niet' veilig in de stad. 4% van de respondenten geeft aan zich 'meestal niet' of 'nooit' veilig te voelen in Gent.

Het beeld van de politionele deeldomeinen toont aan dat respondenten uit GC zich het vaakst 'altijd' of 'meestal' veilig voelen in de stad, respondenten uit WO voelen zich het minst vaak 'altijd' of 'meestal' veilig in Gent.

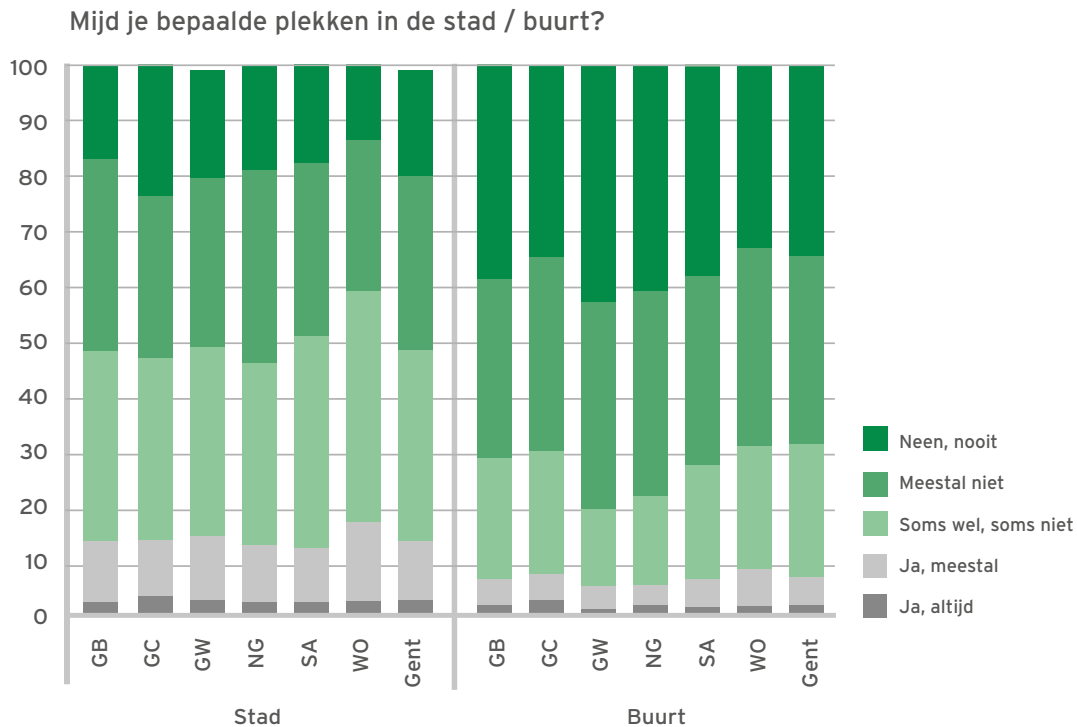
27% van alle respondenten voelt zich 'altijd' veilig in de **buurt** waar men woont. Ook hier zegt de helft (51%) van de respondenten zich 'meestal' veilig te voelen. 17% voelt zich 'soms wel, soms niet' veilig. 5% voelt zich 'meestal niet' of 'nooit' veilig in de buurt.

Respondenten uit WO voelen zich minder veilig in de buurt dan respondenten uit de andere commissariaten.

ONVEILIGHEIDSGEVOELENS IN GENT EN IN DE BUURT  
GENT, 2014



MIJDEN VAN BEPAALDE PLEKKEN IN GENT EN IN DE BUURT  
GENT, 2014



Bovenstaande grafiek toont aan dat 13% van de respondenten vaak tot altijd bepaalde plaatsen in de stad mijdt omdat men het daar niet veilig vindt, 35% mijdt deze plaatsen af en toe en 52% mijdt deze zelden tot nooit.

Respondenten van GC en NG mijden minder vaak 'plekken in de stad' dan deze van andere deelgebieden.

8% van alle respondenten geeft aan bepaalde plaatsen in de buurt vaak tot altijd te mijden, 21% mijdt af en toe bepaalde plaatsen in de buurt en 71% zelden tot nooit.

De respondenten van de deelgebieden NG en GW mijden minder vaak plekken in de buurt dan deze van de andere wijken.

**Wat wordt als een probleem beschouwd in de buurt waarin men woont?**

Zou je deze situatie als probleem beschouwen	GB	GC	GW	NG	SA	WO	GENT
Autodiefstal of inbraak in de auto	81,01	82,44	84,27	85,55	87,14	84,64	80,99
Fietsdiefstal	85,17	86,35	85,00	86,20	84,95	85,44	82,48
Inbraak in huis	84,75	82,74	87,93	88,14	90,05	85,80	83,34
Beledigingen	71,79	70,16	70,63	76,14	75,74	72,70	68,91
Pesterijen	78,48	74,04	75,81	77,73	81,71	76,73	73,56
Racisme	75,95	76,08	75,82	77,90	77,80	73,58	73,71
Zakkenrollers	77,64	77,75	78,74	80,68	84,35	78,80	76,29
Beschadigingen	85,65	84,97	85,06	85,81	86,89	83,60	82,03
Drugs	74,06	75,00	78,40	76,59	80,00	76,18	74,28
Lichamelijk/fysiek geweld of bedreigingen met lichamelijk geweld	80,67	82,23	80,92	83,79	87,19	79,87	78,70
Onaangepaste snelheid in het verkeer	87,45	83,52	85,25	86,26	87,20	86,60	83,44
Fout of dubbel parkeren	68,62	72,13	70,93	67,58	71,36	73,83	68,07
Andere verkeersmisdrijven	67,81	66,29	70,48	70,16	72,62	69,62	65,17
Bekladde muren en/of gebouwen	70,82	68,17	72,71	74,66	77,34	75,48	67,58
Overlast van jongeren	66,67	67,19	73,86	74,04	72,93	72,01	67,61
Vernieling van vuilnisbakken, bus- of tramhokjes,..	78,30	79,78	78,14	79,32	81,42	80,94	76,74

De feiten die door 80% of meer door de Gentenaars als een probleem wordt beschouwd zijn: onaangepaste snelheid in het verkeer, inbraak in huis, fietsdiefstal, beschadigingen en autodiefstal/inbraak in de auto. Daar komt voor de meeste commissariaten nog lichamelijk/fysiek geweld bij. Respondenten uit NG melden nog zakkenrollers. Respondenten van SA vullen aan met pesterijen, vernieling van vuilnisbakken, bus- of tramhokjes, en drugs.

De tabel toont aan dat het voor de meeste items de respondenten uit SA in grootste aandeel aangeven er een probleem mee te hebben.

**Wat wordt als hinder ervaren in de eigen buurt?**

Binnen de LBHM werden aan de respondenten ook 18 bronnen van hinder voorgelegd met de vraag in welke mate ze er de voorbije twaalf maanden in hun buurt last van ondervonden.<sup>28</sup>

Uit de resultaten blijkt dat de respondenten het vaakst last hadden van zwerfvuil (blikjes, papier, ...): 49% van de respondenten ondervond het voorbije jaar vaak tot altijd last van zwerfvuil in de buurt. Op de tweede plaats komt hondenpoep (30%), gevolgd door lawaai van verkeer (30%), sluikestorten (29%) en trillingen van bijvoorbeeld zwaar vervoer (17%).

<sup>28</sup> DEZE BRONNEN VAN HINDER ZIJN: 'HONDENPOEP', 'ZWERFVUIL (BLIKJES, PAPIER, ...)', 'SLUIKESTORTEN (GROTERE STUKKEN OF ZAKKEN AFVAL)', 'LAWAAI VAN VERKEER', 'LAWAAI VAN BUREN', 'LAWAAI VAN HORECA', 'LAWAAI VAN EVENEMENTEN', 'LAWAAI VAN INDUSTRIE', 'NACHTLAWAAI', 'STANK VAN WEGVERKEER', 'STANK VAN KLEINSCHALIGE ONDERNEMINGEN (BV. VAN FRITUUR, RESTAURANT, ...)', 'STANK VAN INDUSTRIE', 'ONKRUID', 'LICHTHINDER (BV. STRAATVERLICHTING, RECLAMEVERLICHTING, ...)', 'TRILLINGEN (BV. VAN ZWAAR VERVOER, ...)', 'ONGEDIERTE (BV. RATTEN, ZWERFKATTEN, ...)', 'GRAFFITI' EN 'SLUIKAFFICHES'.

De vergelijking tussen de commissariaten toont het volgende scherpere beeld.

Respondenten uit GC scoren op heel wat milieuhinder vragen opvallend hoger dan de respondenten uit de andere stadsdelen. Dit is onder meer zo voor zwerfvuil, sluikestorten en lawaai van verkeer. Respondenten uit GB scoren hoger op hondenpoep en trillingen. Respondenten uit GW scoren hoger voor ongedierte. Respondenten uit SA scoren hoger voor lawaai van industrie, stank van industrie en ongedierte. En respondenten uit NG scoren in geen enkele hinderproblematiek hoger dan de andere commissariaten.

**Perceptie van overheidsoptreden inzake bestrijding van onveiligheid**

28% van alle respondenten is '(helemaal) akkoord' met 'indien er zich vormen van criminaliteit voordoen in mijn buurt, wordt er iets aan gedaan', 37% is 'neutraal' en 17% is '(helemaal) niet akkoord'. Een groot aandeel antwoordt 'ik weet het niet' op deze uitspraak.

Voor de respondenten uit de buurt WO ligt het aandeel verwaarloosbaar hoger, nl. 23%. Respondenten uit GC en NG tonen een lager aandeel, nl. 17%.

Een vierde van de respondenten is (helemaal) akkoord met de uitspraak 'de politie houdt een oogje in het zeil in mijn buurt', ook nog eens één vierde is (helemaal) niet akkoord, 32% staat neutraal ten aanzien van deze stelling en 18% kiest voor de optie 'ik weet het niet'.

Respondenten uit GC gaan vaker (helemaal) akkoord met deze uitspraak. Respondenten uit SA gaan dan weer vaker (helemaal) niet akkoord.

De hierboven gepresenteerde tabellen en grafieken tonen aan dat veiligheidsbeelden toch wel kunnen verschillen per geografische deelentiteit, waardoor enerzijds duidelijk wordt dat een stedelijk veiligheidsbeeld tal van relevante realiteiten op een onderliggend niveau maskeert waardoor een stedelijk veiligheidsbeleid dat zich daarop baseert nooit optimaal kan functioneren, en anderzijds dat er verder in een tool geïnvesteerd moet worden die een zinvolle vergelijking tussen diverse relevante deelgebieden kan produceren.



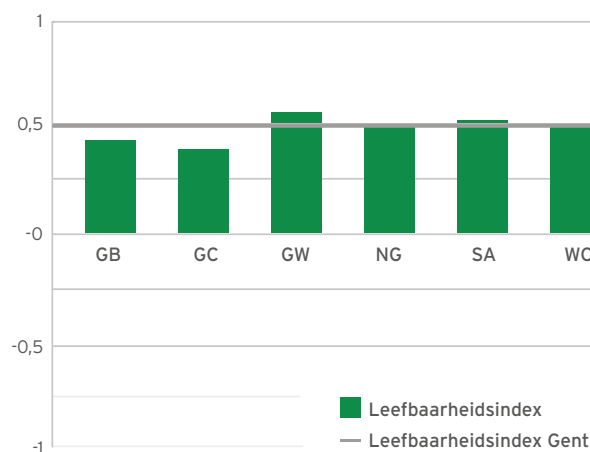
### Van veiligheidsbeeld naar leefbaarheidsindex

Naast het presenteren van specifieke lokale veiligheidsbeelden, geeft de LBHM ook de opportuniteit om de veiligheidsproblematiek te herkaderen binnen een vraagstelling rond stedelijke leefbaarheid. Deze tool laat immers toe om 'veiligheid' te bestuderen als een deelconcept van 'leefbaarheid'.

Zo produceert de LBHM een leefbaarheidsindex die bestaat uit 7 stedelijke dimensies: kwaliteit van de woning, kwaliteit van de woonomgeving, sociale relaties, mate van buurtbinding, aanwezigheid van voorzieningen, veiligheid en relatie tot de Stad met betrekking tot buurtaangelegenheden. Die 7 dimensies omvatten de antwoorden op 28 items. De index wordt dan een totaalscore op basis van de antwoorden.

Als er al verschillen te zien waren tussen de verschillende hoofdcommissariaten in veiligheidsbeleving, dan zijn die zeker te zien in de algemene leefbaarheidsindex.

ALGEMENE LEEFBAARHEIDSMONITOR  
GENT, 2014



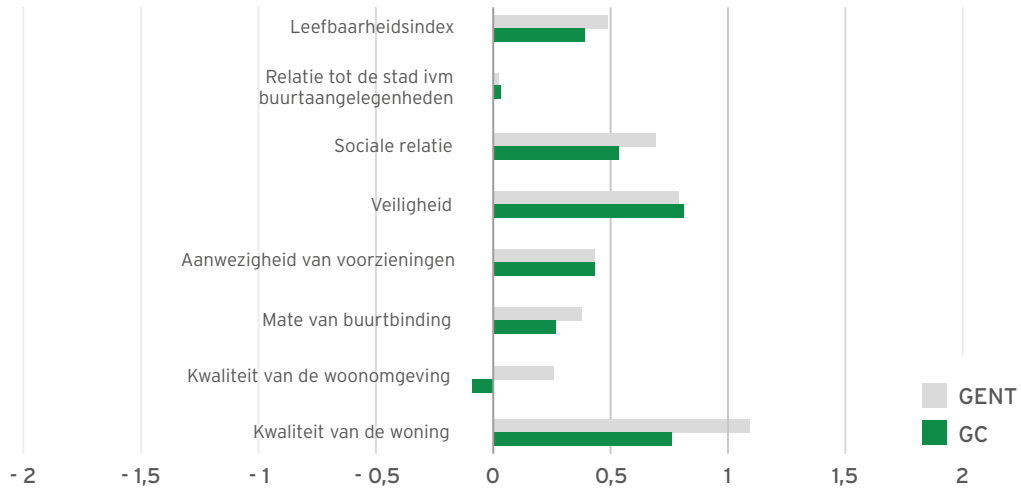
Gentenaars die de vragenlijst invulden ervaren de leefbaarheid in hun buurt beter in GW en minder in GB en GC. De leefbaarheidsscores van respondenten uit WO, SA en NG zijn eerder gelijklopend met het gemiddelde voor Gent.

Op basis een score op de onderdelen van de leefbaarheidsindex wordt het tenslotte mogelijk om per politieel deelgebied een praktisch bruikbaar leefbaarheidsoverzicht te produceren waarbij de score op de leefbaarheidsindex mogelijks gelinkt wordt aan de specifieke scores op één of meerdere deelindexen, waaronder veiligheid. De LBHM laat daarbij toe om de gedetailleerd beelden van leefbaarheid in de deelgebieden te vergelijken met elkaar en met de stedelijke scores.

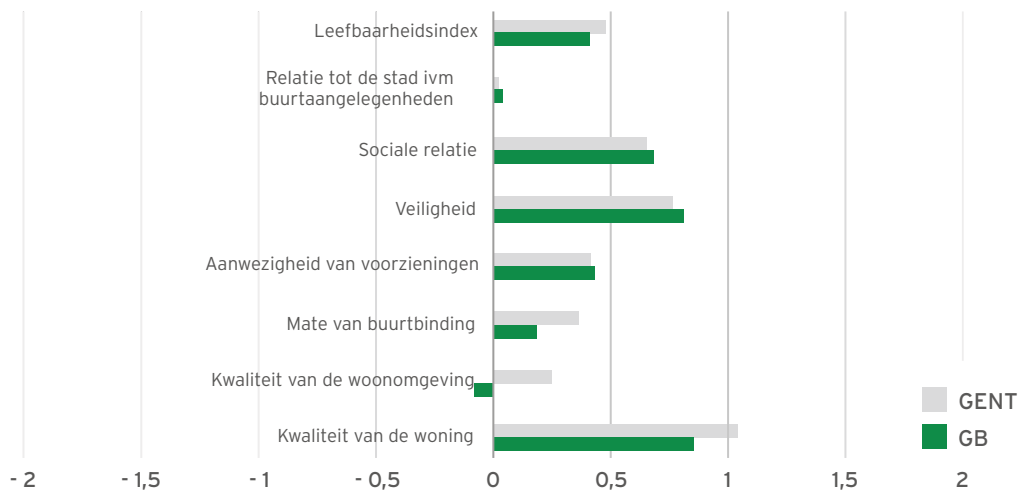
De 6 hoofdcommissariaten krijgen daardoor wel een specifieke aanzet tot een 'leefbaarheidsdiagnostiek' die als basis gebruikt zou kunnen worden voor een veilig-

heidsbeleid dat ingebed wordt in een zinvol geheel aan stedelijke dynamieken die specifieke impact hebben op een welbepaalde geografische omschrijving.

VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID GC  
GENT, 2014

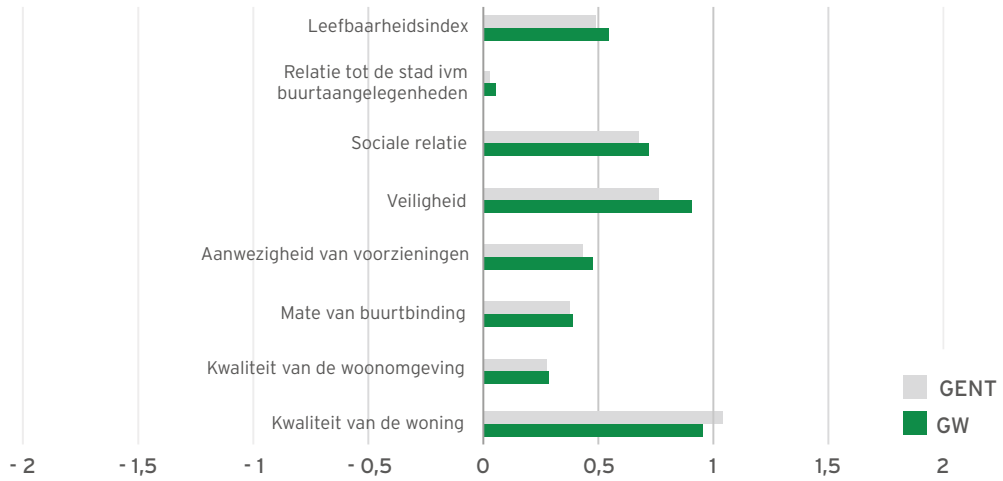


VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID GB  
GENT, 2014

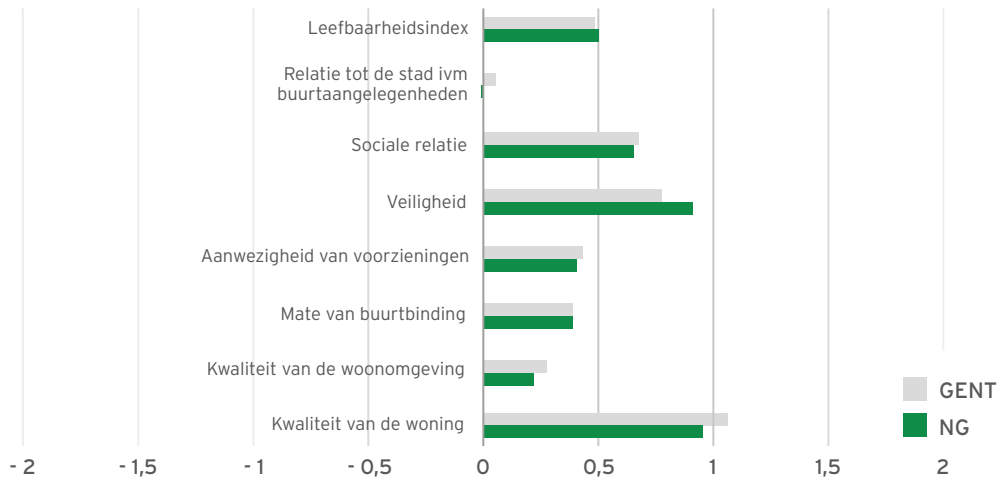




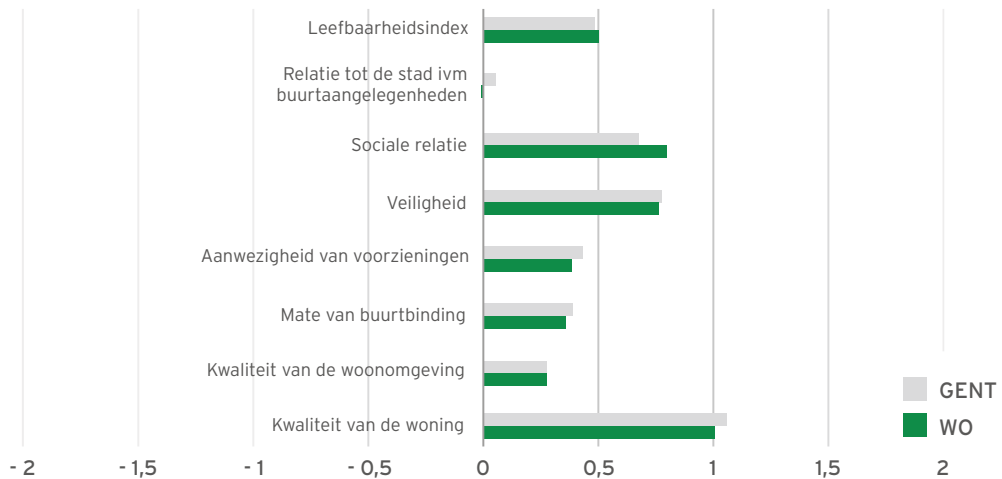
VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID GW  
GENT, 2014



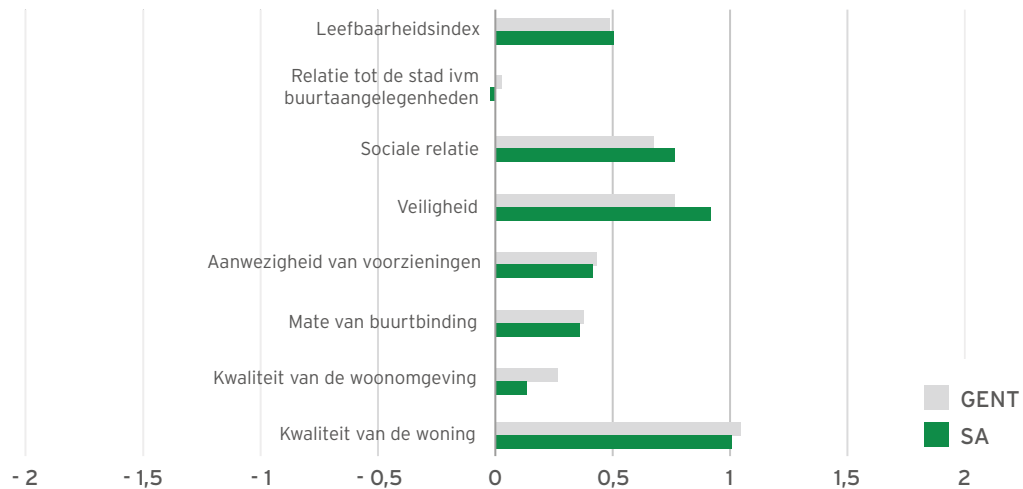
VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID NG  
GENT, 2014



VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID WO  
GENT, 2014



VERSCHILLENDE DIMENSIES LEEFBAARHEID SA  
GENT, 2014



Zonder hier verder in detail te treden laat een dergelijke beeldvorming interessante conclusies toe naar de beleving van stedelijkheid en naar de meer of minder beïnvloedende rol van 'veiligheid' daarbij.

Zo kan bijvoorbeeld bij een eerste blik worden vastgesteld dat:

- De respondenten uit GC en GB zich op een aantal punten duidelijk verschillend uitspreken in vergelijking met gemiddelde scores voor Gent. Zo wordt de kwaliteit van de woning iets minder positief ervaren en de kwaliteit van de woonomgeving eerder negatief, dit in tegenstelling tot de ervaring van de gemiddelde Gentenaar. De mate van buurtbinding lijkt hier ook minder dan gemiddeld in Gent. De algemene leefbaarheidsindex is voor deze commissariaten, zoals gezegd, net iets minder onder de bevroegde respondenten in vergelijking met het algemene cijfer voor Gent. Het is **niet** de deeldimensie veiligheid die daar verantwoordelijk voor is.
- Bij de respondenten uit GW er een iets positievere beleving bestaat van de leefbaarheid in vergelijking met Gent in het algemeen die niet op 1 deeldimensie is vast te pinnen.
- De respondenten uit NG, WO en SA nauwelijks afwijken van de stedelijke leefbaarheidsindex. Focus op de deeldimensies lijkt in de steekproef al wat variatie te tonen, ook al blijven de scores dicht bij de algemene scores voor Gent liggen.

Concluderend voor dit spoor kan worden gesteld dat mits het voldoen aan een aantal methodologische vereisten de LBHM erin kan slagen om traditionele veiligheidsbeelden aan te maken en tevens deze te verrijken door ze in te passen in een algemene problematiek van stedelijke leefbaarheid. Tevens slaagt de LBHM erin om de veiligheidsbeleving te koppelen aan een logisch geheel van variabelen die samen en in interactie met elkaar een invloed kunnen op hebben. Een lokaal veiligheidsbeleid krijgt dan ook nieuwe en interessante handvaten aangekeerd om enerzijds de problemen van specifieke deelgebieden in kaart te brengen in relatie tot andere stedelijke problemen en anderzijds naar zinvolle oplossingen toe te werken door in te spelen op het geheel van deze stedelijke dynamieken dat kenmerkend is voor dit deelgebied.

## Conclusie

Uit deze bijdrage blijkt dat de LBHM wel degelijk in staat is om voor een hele reeks delicten relevante beelden over slachtofferschap binnen een bepaalde geografische omschrijving te produceren die zinvol geplaatst kunnen worden naast een statistiek met betrekking tot geregistreerde criminaliteit. Op dit punt kan de LBHM een gelijkaardige input realiseren als bijvoorbeeld de Veiligheidsmonitor.

Daarnaast maakt, in weerwil van de opinie dat het naast elkaar leggen van de resultaten van criminaliteitsstatistiek en bevolkingsbevraging leidt naar een bevestiging van een eenduidig veiligheidsbeeld, een analyse van de productievoorwaarden voor beide soorten resultaten snel duidelijk dat het beeld dat elk van beide bronnen genereert noodzakelijkerwijze beperkt is en dat raakpunten tussen de twee benaderingen niet evident noch rechtlijnig zullen zijn.

Uit deze bijdrage blijkt dat veiligheidsbeelden toch wel kunnen verschillen per geografische deelentiteit, waardoor enerzijds duidelijk wordt dat een stedelijk veiligheidsbeeld tal van relevante realiteiten maskeert op een onderliggend niveau waardoor een stedelijk veiligheidsbeleid dat zich daarop baseert nooit optimaal kan functioneren, en anderzijds dat er verder in een tool geïnvesteerd moet worden die een zinvolle vergelijking tussen diverse relevante deelgebieden kan produceren.

Vervolgens toont dit artikel aan dat mits het voldoen aan een aantal methodologische vereisten de LBHM erin kan slagen om traditionele veiligheidsbeelden aan te maken voor specifieke geografische deelgebieden zoals de politionele hoofdcommissariaten, en tevens deze te verrijken door ze in te passen in een algemene problematiek van stedelijke leefbaarheid. Tevens slaagt de LBHM erin om de veiligheidsbeleving voor de stad of voor de politionele deelgebieden te koppelen aan een logisch geheel van variabelen die samen en in interactie met elkaar een invloed kunnen op hebben. Een lokaal veiligheidsbeleid krijgt dan ook nieuwe en interessante handvaten aangereikt om enerzijds de problemen van specifieke deelgebieden in kaart te brengen in relatie tot andere stedelijke problemen en anderzijds naar zinvolle oplossingen toe te werken door in te spelen op het geheel van deze stedelijke dynamieken dat kenmerkend is voor dit deelgebied.

Tot slot, hoewel de LBHM inzake slachtofferschap, veiligheid en de werking van politie beperkter van opzet is dan de traditionele Veiligheidsmonitor<sup>29</sup>, laat het instrument toe om:

- Relevante uitspraken te doen over ervaren slachtofferschap, onveiligheidsgevoelens en in de buurt gepercipieerde vormen van criminaliteit en overlast,
- Deze uitspraken te doen op een geografisch detailniveau (zoals het hoofdcommissariaat) rekening houdend met een aantal methodologische vereisten
- En - meest zinvol - wordt de veiligheidsproblematiek stevig gekaderd binnen een omvattende en buurtgebonden analyse van de stedelijke dynamieken, waardoor een echt lokaal integraal (veiligheids)beleid gestalte kan krijgen.

<sup>29</sup> ZO IS ER BINNEN DE LBHM BIJVOORBEELD GEEN LUIK DAT ERVARINGEN MET POLITIE OF GEDETAILLEERDE MENINGEN OVER DE POLITIEWERKING KAN PRODUCEREN, WAT ENERZIJD MINDER INPUT GEEFT NAAR DE POLITIEWETENSCHAPPER, MAAR ANDERZIJD IN DE POLITIONELE BELEIDSONTWIKKELING TOCH NAUWELIJKS OF NIET WERD BENUT ...



# COLOFON

v.u. Burgemeester Daniël Termont,  
Botermarkt 1, 9000 Gent

**Teksten:** Stad Gent

**Fotografie:** Stad Gent

**Wettelijk depotnummer:** D/2015/0341/12

**Meer informatie:**

Over de dienstverlening van de stadsdiensten en  
het stadsbestuur van Gent:

Gentinfo 09 210 10 10 of [gentinfo@stad.gent](mailto:gentinfo@stad.gent)

van maandag tot en met zaterdag van 8 tot 19 uur

Over het onderzoek en de onderzoeksresultaten:

Data en Informatie: 09 266 82 00 of [statistiek@stad.gent](mailto:statistiek@stad.gent)  
[stad.gent/gentincijfers](http://stad.gent/gentincijfers)

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van



**Vlaanderen**  
verbeelding werkt

